

Allmänna råd med kommentarer om utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus

Förord

Dessa allmänna råd med kommentarer har tagits fram för att stödja anordnaransvariga för utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus samt sjukhuslärare och pedagogisk personal i utbildningen.

Barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus har samma rätt till utbildning som andra barn och elever i landet. Det är Skolverkets förhoppning att de här allmänna råden med kommentarer ska fungera som en god hjälp i arbetet med utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus.

De här allmänna råden är publicerade i Statens skolverks författningssamling, SKOLFS 2016:X.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
2 (25)

Innehållsförteckning

Inledning (sid 3)

Vad de allmänna råden handlar om

Hur materialet är strukturerat

De verksamheter och yrkeskategorier som berörs

Vem har anordnaransvar för utbildning på sjukhus

En särskild utbildningsform

Hur begrepp används i materialet

Offentlighet och sekretess samt tystnadsplikt

1 Styrning och ledning (sid 9)

2 Sjukhusundervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisning i de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning (sid 13)

3 Utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem för barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus (sid 19)

Referenser (sid 23)

Bilaga 1 De aktuella bestämmelserna i sin helhet (sid 24)

Inledning

Vad de allmänna råden handlar om

De här allmänna råden handlar om hur anordnaransvariga, sjukhuslärare och pedagogisk personal kan eller bör arbeta med utbildningen för barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus.

Hur materialet är strukturerat

Inledningsvis i materialet finns en beskrivning av den särskilda utbildningsformen utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus, hur begrepp används i materialet samt information om offentlighet, sekretess och tystnadsplikt.

Materialet är därefter indelat i avsnitten:

1. Styrning och ledning
2. Sjukhusundervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisning i de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning
3. Utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem för barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus

Varje avsnitt är i sin tur indelat i följande delar:

Aktuella bestämmelser

Skolverkets allmänna råd utgår alltid från en eller flera bestämmelser. De här allmänna råden grundar sig på bestämmelser i skollagen (SFS 2010:800). I varje avsnitt framgår inledningsvis vilka bestämmelser avsnittets allmänna råd grundar sig på. Bestämmelserna finns i sin helhet i bilaga 1.

Allmänna råd

Skolverkets allmänna råd är rekommendationer om hur anordnaransvariga, sjukhuslärare och pedagogisk personal kan eller bör handla för att uppfylla kraven i bestämmelserna. Allmänna råd syftar till att påverka utvecklingen i en viss riktning och till att främja en enhetlig rättstillämpning. Råden bör alltså följas, om verksamheten inte handlar på ett annat sätt som gör att kraven i bestämmelserna uppfylls.

Kommentarer

Efter de allmänna råden följer kommentarer som syftar till att underlätta förståelsen av de allmänna råden. Kommentarererna ska ses som ett stöd i arbetet med råden.

De verksamheter och yrkeskategorier som berörs

De här allmänna råden med kommentarer gäller för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus, som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
4 (25)

Bestämmelserna omfattar alla sjukhus i landet och institutioner knutna till sjukhus, där barn eller elever är inskrivna. Bestämmelserna gäller oavsett storlek på sjukhuset eller institutionen. De gäller dessutom oavsett om utbildningen bedrivs på ett sjukhus eller en institution som landsting eller kommun har ansvar för (offentlig vårdgivare) eller på ett sjukhus eller en institution som enskild näringsidkare som bedriver hälso- och sjukvård har ansvar för (privat vårdgivare).


De allmänna råden är uppställda så att de riktar sig till olika mottagare. Vissa av råden vänder sig specifikt till anordnaransvariga medan andra vänder sig direkt till sjukhuslärare och pedagogisk personal.

Anordnaransvariga ska ge sjukhuslärare och pedagogisk personal förutsättningar att följa de allmänna råden.

Vem har anordnaransvar för utbildning på sjukhus?

Barn eller elever som annars skulle delta i utbildning i


- Förskola
- Förskoleklass
- Fritidshem



Det landsting eller motsvarande där sjukhuset är beläget har anordnaransvar

Elever som annars skulle delta i utbildning i

- Grundskola eller motsvarande
- Gymnasieskola eller motsvarande



Den kommun där sjukhuset är beläget har anordnaransvar

Det är huvudmannen för sjukhuset eller institutionen, i det landsting eller motsvarande där sjukhuset eller institutionen är beläget, som ska svara för att barnet eller eleven får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, föreskoleklass eller fritidshem.¹

Det är den kommun där sjukhuset eller institutionen är beläget som ska anordna sjukhusundervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisning i de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning.²

¹ 24 kap. 16 § skollagen.

² 24 kap. 19 § skollagen.

En särskild utbildningsform

Utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus är inte en del av skolväsendet, utan en särskild utbildningsform som är reglerad i skollagen. Den särskilda utbildningsformen regleras huvudsakligen i 24 kap. 16-19 §§ skollagen. Utbildningen är till för barn och elever som är inskrivna på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus.

I skolväsendet ingår skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundskolsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem.³

Läroplanerna är vägledande

De läroplaner som gäller för förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola, grundskolsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola är inte bindande för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. Däremot är läroplanerna samt kurs- och ämnesplanerna vägledande för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus, eftersom utbildningen så långt det är möjligt ska motsvara aktuell skol- eller verksamhetsform.⁴

Skollagen gäller i vissa delar

De bestämmelser i skollagen som riktar sig till all utbildning som regleras i skollagen, det vill säga oavsett om utbildningen hör till skolväsendet eller inte, gäller även för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. Det handlar bland annat om vissa definitioner, hur utbildningen ska vara utformad, att särskild hänsyn ska tas till barnets bästa, att lokaler och utrustning ska vara ändamålsenliga samt att barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. Skollagens bestämmelser om åtgärder mot kränkande behandling gäller i sin helhet för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus.⁵ Den som anordnar utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus, chefer för utbildningen, sjukhuslärare och pedagogisk personal, måste vara väl förtrogna med de bestämmelser som gäller för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus.

Vissa bestämmelser i skollagen riktar sig däremot endast till skolväsendet. De bestämmelserna gäller inte för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. Ett exempel är bestämmelserna om betygssättning, som inte gäller för

³ 1 kap. 1 § skollagen.

⁴ Förordning (SKOLFS 1998:16) om läroplan för förskolan, Lpfö98, förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Lgr11, förordning (SKOLFS 2010:255) om läroplan för grundskolsärskolan, Lsär11, förordning (SKOLFS 2010:250) om läroplan för specialskolan samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall, Lspec11, förordning (SKOLFS 2010:251) om läroplan för sameskola samt för förskoleklassen och fritidshemmet i vissa fall, Lsam11, förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan, Lgy11, samt förordning (SKOLFS 2013:148) om läroplan för gymnasiesärskolan, Lgysär13.

⁵ 1 kap. 3 §, 5 § och 10 §, 2 kap. 35 § samt 4 kap. 9 § och 6 kap. skollagen. Läs mer om arbete mot diskriminering och kränkande behandling i *Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:10) för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
6 (25)

utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. (Se mer om betyg på sid. 16).

Deltagare i utbildningen

Även om utbildning på sjukhus är till för barn och elever som är inskrivna på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus, så förekommer det att också syskon deltar i utbildningen.⁶ Det kan handla om situationer när barnet eller eleven är inskriven på ett sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus beläget i en annan kommun än hemkommunen och övriga familjemedlemmar också vistas på sjukhuset eller institutionen. Det är viktigt att skolpliktiga syskon och syskon i gymnasieutbildning i första hand får sin rätt till utbildning tillgodosedd inom skolväsendet. Om syskon deltar i utbildningen på sjukhuset eller institutionen, är det angeläget att sjukhuslärarna och den pedagogiska personalen säkerställer att utbildningen främst fokuserar på den sjuka elevens eller det sjuka barnets behov.

Hur begrepp används i materialet

Barn och elever

Med barn avses i detta material den som deltar i utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus som så långt det är möjligt motsvarar förskola. Men elev avses i detta material den som deltar i utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus som så långt det är möjligt motsvarar förskoleklass, fritidshem, de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning.

Chef för utbildningen

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet respektive en förskoleenhet ska ledas och samordnas av en rektor respektive en förskolechef. Benämningarna rektor respektive förskolechef ska förbehållas den som har en anställning som rektor respektive förskolechef.⁷ Motsvarande benämning finns inte för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. I detta material används därför begreppet chef för utbildningen.

Institution knuten till ett sjukhus

Det finns ingen lagstiftad definition av vad som är en institution knuten till ett sjukhus. En sådan ska dock ha en koppling till ett sjukhus. Ett exempel kan vara ett behandlingshem knutet till en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik.⁸ Andra exempel kan vara rehabiliteringscentrum och regionhabiliteringar knutna till ett sjukhus.

Pedagogisk personal

Det är inte reglerat i skollagen vilken utbildning den personal ska ha, som arbetar inom den utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus som så långt

⁶ Syskon till barn och ungdomar som vårdas på sjukhus har däremot inte rätt till sjukhusundervisning, SOU 2012:76 sid. 274. Det innebär att vårdnadshavare inte kan kräva att syskon får delta i sjukhusundervisningen.

⁷ 2 kap. 9 § skollagen.

⁸ Prop. 2014/15:43 sid. 63.

det är möjligt ska motsvara förskola, förskoleklass eller fritidshem. Personalen har vanligen en förskollärary- eller fritidspedagogutbildning men det finns också andra utbildningar representerade bland personalen, till exempel specialpedagoger och lärare. I det här materialet används begreppet pedagogisk personal.

Sjukdom

Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) använder sig av begreppen sjukdomar och skador medan skollagen använder sig av begreppen sjukdom eller liknande skäl.⁹ Vad som avses med ”liknande skäl” i skollagen är inte närmare definierat, men det kan till exempel handla om ännu icke diagnosticerade tillstånd.

I Sverige används de internationella klassifikationerna ICD och DSM. ICD innehåller diagnoskoder för att gruppera somatiska sjukdomar. DSM innehåller diagnoskoder om psykiatriska sjukdomstillstånd och störningar.¹⁰

Sjukhus

Det finns ingen författningsreglering av vad som är ett sjukhus. För hälso- och sjukvård som kräver intagning i vårdinrättning ska det finnas sjukhus. Vård som ges under intagning benämns slutna vård. Annan hälso- och sjukvård benämns öppen vård.¹¹

Sjukhuslärare

Begreppet sjukhuslärare används inte i skollagen, men är ett etablerat begrepp för lärare som bedriver särskild undervisning på ett sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. I det här materialet används därför begreppet sjukhuslärare.

Sjukhusundervisning

Begreppet sjukhusundervisning används inte i skollagen, men är ett etablerat begrepp för särskild undervisning för elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus.¹² I det här materialet används därför begreppet sjukhusundervisning.

Undervisning och utbildning

Med undervisning avses i skollagen sådana målstyda processer som under ledning av lärare eller förskollärare syftar till utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Med utbildning avses i skollagen den verksamhet inom vilken undervisning sker utifrån bestämda mål.¹³

Offentlighet och sekretess samt tystnadsplikt

Huvudregeln är att uppgifter i allmänna handlingar ska lämnas ut, men vissa uppgifter inom vård och utbildning kan omfattas av sekretess. Uppgifter som skyddas av sekretess har olika starkt sekretesskydd. För en del uppgifter är sekretess huvudregeln, vilket innebär att en uppgift omfattas av sekretess om det inte står klart att

⁹ 1 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763) och 24 kap. 17 § skollagen.

¹⁰ *International classification of functioning, disability and health*, World Health Organization och *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*, American Psychiatric Association.

¹¹ 5 § Hälso- och sjukvårdslag (1982:763).

¹² 24 kap. 17 § skollagen.

¹³ 1 kap. 3 § skollagen.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
8 (25)

uppgiften kan röjas utan att barnet, eleven eller någon närstående lider men. Det kallas ibland stark sekretess. För andra uppgifter är offentlighet huvudregel, vilket innebär att sekretessen bara gäller om det kan antas att eleven eller någon närstående kommer att lida men om uppgiften röjs. Det kallas ibland svag sekretess. I skolan råder som huvudregel så kallad svag sekretess, utom i elevhälsan där det råder så kallad stark sekretess. I förskolan och sjukvården råder så kallad stark sekretess.¹⁴

Uppgifter med sekretess kan i vissa fall ändå lämnas ut med stöd av sekretessbrytande bestämmelser eller samtycke. Det finns inga formella krav på hur ett samtycke ska utformas. Det är viktigt att säkerställa att den enskilde vet vilka uppgifter som omfattas av det samtycke som hon eller han har lämnat. Muntligt samtycke ska dokumenteras. Vid ett samarbete mellan myndigheter, till exempel mellan en kommun och ett landsting eller mellan två kommuner, är det av största vikt att det klargörs vilket slags samarbete som den enskilde ger samtycke till. Uppgifter om den enskildes inställning till ett samarbete mellan myndigheter ska dokumenteras.¹⁵

De fristående förskolorna och skolornas huvudmän omfattas inte av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), men en bestämmelse i skollagen reglerar tystnadsplikten i enskilt bedrivna förskolor och skolor.¹⁶ Privata vårdgivare omfattas inte heller av bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen, men det finns bestämmelser om tystnadsplikt för privata vårdgivare i andra lagar.¹⁷

¹⁴ Se om sekretess i förskolan och skolan i 23 kap. 1-4 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 29 kap. 14 § skollagen. Se även Socialstyrelsen och Skolverket, *Vägledning för elevhälsan*, 2014.

¹⁵ JO 1999/00 s. 380, JO 2003/04 s. 289 och JO 2011/12 s. 557.

¹⁶ 29 kap. 14 § skollagen.

¹⁷ 15 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), 29 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade samt i 6 kap. 12-16 §§ patientsäkerhetslagen (2010:659).

1 Styrning och ledning

De allmänna råden i detta kapitel utgår från bestämmelser i skollagen¹⁸

ALLMÄNNA RÅD

Den som har anordnaransvar bör

1. säkerställa barns och elevers rättigheter inom utbildningen,
2. försäkra sig om att barn eller elever ges rätt till utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den skolform eller fritidshem som barnet eller eleven annars skulle ha deltagit i, och
3. sträva efter att utbildningslokalerna är trygga, säkra och hälsosamma för barn och elever att vistas i, samt utformade så att de möjliggör en varierad verksamhet, som stimulerar barns och elevers lärande och utveckling.

Sjukhuslärare och pedagogisk personal bör

4. ha kunskap om barns och elevers rättigheter inom utbildningen, och
5. utarbeta former för barns och elevers delaktighet och inflytande i utbildningen.

KOMMENTARER

Barns och elevers rättigheter inom utbildningen (råd 1 och 4)

Den som anordnar utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus har en viktig roll när det gäller att säkerställa att sjukhuslärare och pedagogisk personal har kunskaper om barns och elevers rättigheter inom utbildningen. Utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus ska så långt det är möjligt motsvara utbildning i den skolform eller fritidshem som barnet eller eleven annars skulle ha deltagit i.¹⁹ Det är därför viktigt att den som anordnar sådan utbildning säkerställer att sjukhuslärare och pedagogisk personal är förtrogna med innehållet i de bestämmelser som gäller för aktuell skolform eller fritidshemmet.²⁰ I all utbildning och annan verksamhet enligt skollagen som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.²¹ Alla som arbetar inom utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus behöver därför ha kunskap om hur de rättigheterna på bästa sätt kan omsättas inom utbildningen.

Den som erbjuds en anställning i staten, en kommun, ett landsting, ett företag eller en organisation ska, om arbetet innebär direkt och regelbunden kontakt med barn,

¹⁸ 1 kap. 5 §, 1 kap. 10 §, 2 kap. 35 §, 6 kap. 7 §, 24 kap. 16-19 §§ skollagen.

¹⁹ 24 kap. 16-17 §§ skollagen.

²⁰ Se bland annat skollagen, Lpfö98, Lgr11, Lgrsär11, Lspec11, Lsam11, Lgy11 och Lgysär13.

²¹ 1 kap. 10 § skollagen.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
10 (25)

på begäran av den som erbjuder anställningen visa upp ett utdrag ur det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister. Utdraget ska vara högst ett år gammalt.²² Den som erbjuds en anställning i utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus ska därför på begäran visa upp ett sådant utdrag ur belastningsregistret. Registerkontrollen får inte betraktas som avgörande för att barn och elever i utbildning på sjukhus ska få en trygg miljö. Den ger inte heller något absolut skydd mot att olämpliga personer får arbete i utbildning på sjukhus eller institution knuten till sjukhus. Självfallet krävs även andra åtgärder för att säkerställa att barn och elever i utbildning på sjukhus får en trygg miljö. Sådana åtgärder kan vara till exempel utbildning om att motverka sexuella övergrepp. Arbete i arbetslag ger insyn och öppenhet samt en kontinuerlig uppföljning från arbetsgivarens sida av sjukhuslärares och den pedagogiska personalens relationer till barnen och eleverna. Innan en person erbjuds att utföra arbete eller praktik i verksamheten kan arbetsgivaren dessutom till exempel undersöka lämpligheten genom intervjuer och referenser.²³

Utbildning för barn eller elever (råd 2)

Det är inte alltid barnets ålder som avgör vilken utbildning barnet ska erbjudas på ett sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus. Barn kan av olika anledningar börja i någon av de obligatoriska skolformerna tidigare eller senare än när skolplikten vanligtvis inträder. Vidare kan en elevs skolplikt av olika anledningar upphöra tidigare eller senare än den vanligtvis upphör. Den som har anordnaransvaret behöver därför informera sig om ifall barnet ska erbjudas utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet eller undervisning som så långt det är möjligt motsvarar den obligatoriska skolan eller gymnasieutbildning. Det skiljer sig åt vem som har anordnaransvaret beroende på om ett barn till exempel ska delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskolan jämfört med om barnet istället till exempel ska delta i undervisning som så långt det är möjligt motsvarar grundskolans årskurs 1. Elever i de tidigare årskurserna kan dessutom delta i både undervisning som så långt det är möjligt motsvarar till exempel grundskolan och delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar fritidshemmet. Därför är det viktigt att de som har anordnaransvar för respektive verksamhet har ett fungerande samarbete. Det är angeläget att barnet eller eleven, utifrån sina förutsättningar, får en utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som barnet eller eleven annars skulle ha deltagit i.

²² 1 § och 4 § lag (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn. Av prop. 2012/13:194 s. 31-32 framgår att det är en möjlighet för arbetsgivaren att begära det här registerutdraget. Om arbetsgivaren begär ett registerutdrag ska den sökande lämna det. (Det här är en skillnad jämfört med förskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, de obligatoriska skolformerna och annan pedagogisk verksamhet, där ingen får anställas utan att utdrag ur belastningsregistret har lämnats, enligt 2 kap. 31 § skollagen).

²³ Prop. 2007/08:28 sid. 9.

Utbildningslokaler och miljö (råd 3)

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.²⁴ Barn och elever samt sjukhuslärare och pedagogisk personal behöver vistas i en säker, god och hälsosam miljö. Det är också viktigt att lokalerna är tillgängliga så att till exempel även barn och elever som använder rullstol, är sängliggande eller har droppställning kan delta i utbildningen. Hur miljön är utformad har betydelse för vilken kunskapsutveckling som är möjlig för barnen och eleverna. Det är därför viktigt att så långt det är möjligt ta reda på barnens och elevernas individuella behov och tillstånd, så att miljön kan anpassas och säkras. Det kan till exempel handla om barn och elever som är infektionskänsliga, har ett självskadebeteende eller är perceptuellt överkänsliga.

Av hänsyn till barnets eller elevens hälsotillstånd behöver utbildningen i vissa fall ske i lokaler som snarare är utformade efter vårdens behov än efter utbildningens behov. Det kan till exempel gälla barn och elever som på grund av infektionsrisk är isolerade eller barn och elever som är sängliggande. I sådana fall är det viktigt att sjukhusläraren eller den pedagogiska personalen ändå ges möjlighet att skapa så goda förutsättningar som möjligt att genomföra barnets eller elevens utbildning.

Vanligen är det landstinget eller motsvarande som tillhandahåller lokaler för utbildning på sjukhus. När det gäller utbildning som motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem svarar huvudmannen för institutionen för utbildningen, det vill säga oftast landstinget.²⁵ När det däremot gäller sjukhusundervisning som motsvarar de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning har kommunen där sjukhuset eller institutionen är beläget anordnaransvaret. Därför är det viktigt att kommunen och landstinget eller motsvarande har ett fungerande samarbete om vad som ska gälla för sjukhusundervisningens lokaler. Det kan vara lämpligt att det finns skriftlig dokumentation om vad kommunen och landstinget eller motsvarande kommit överens om gällande lokaler och miljö.

Utarbeta former för barns och elevers delaktighet och inflytande (råd 5)

I arbetet med att utarbeta former för barns och elevers delaktighet och inflytande är det viktigt att bland annat beakta barnets bästa, jämställdhet och funktionshindersfrågor. Sjukhuslärares och pedagogisk personals förhållningssätt bidrar till barnens och elevernas uppfattning om dessa rättigheter och värderingar. Det är därför viktigt att kritiskt granska sitt eget förhållningssätt och analysera hur det tar sig uttryck i utbildningen. En betydelsefull del i detta arbete handlar om att motverka fördomar och om att ge alla barn och elever samma möjligheter att komma till tals för att kunna påverka och ges utrymme i utbildningen.

Barnens och elevernas behov och intressen är en viktig utgångspunkt i utformningen av utbildningen. Sjukhuslärares och den pedagogiska personalens förhållningssätt är avgörande i arbetet med att utarbeta former för barns och elevers delaktighet

²⁴ 2 kap. 35 § skollagen.

²⁵ Motsvarande gäller när det är en privat vårdgivare som har anordnaransvaret.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
12 (25)

och inflytande. Det är därför viktigt att de strävar efter att alla barn och elever ges möjlighet att komma till tals och påverka innehållet i utbildningen.

I utbildningen finns det många möjligheter att lyfta fram och tillsammans med barnen och eleverna hantera och diskutera att människor är olika. I en miljö där olikheter ses som något naturligt och självklart ges barnen och eleverna möjlighet att utveckla förståelse och tolerans för olika sätt att tänka och vara. Det gäller för sjukhuslärarna och den pedagogiska personalen att se det unika hos varje barn och elev och att ta tillvara alla tillfällen för utveckling av förståelse och tolerans. Det är viktigt att alla barn och elever ges möjlighet att uttrycka sin uppfattning om vad som är meningsfullt och roligt med utbildningen.

REMISSVERSION

2. Sjukhusundervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisning i de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden om sjukhusundervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisning i grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och gymnasiesärskola utgår från bestämmelser i skollagen.²⁶

ALLMÄNNA RÅD

Kommuner som har anordnaransvar bör säkerställa att

1. elever som är i behov av sjukhusundervisning får sådan undervisning,
2. sjukhuslärarna har en tillräcklig bredd av ämneskompetens och tillräcklig kompetens för undervisning av elever i olika åldrar och skolformer,
3. sjukhuslärarna har förutsättningar att bedriva en undervisning som främjar elevernas kunskapsutveckling,
4. det finns ett fungerande samarbete med elevernas ordinarie skolor, och
5. det finns avtal som reglerar ansvaret för undervisningen i de fall sjukhuset eller institutionen är belägen i två eller flera kommuner.

Sjukhuslärare bör

6. säkerställa att eleverna ges förutsättningar att så långt det är möjligt inhämta de kunskaper som de annars går miste om på grund av sjukhusvistelse,
7. i förekommande fall dokumentera sin pedagogiska bedömning om att sjukhusundervisning är obehövt för en elevs inhämtande av kunskaper, och
8. rådgöra med ansvarig läkare för att säkerställa att en elev har tillräckligt god hälsa för att kunna tillgodogöra sig undervisningen.

²⁶ 24 kap. 17 -19 §§ skollagen.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
14 (25)

KOMMENTARER

Säkerställa elevens rätt till undervisning (råd 1 och 5)

Anordnaransvar

Elever som annars skulle delta i utbildning i

- Grundskola eller motsvarande
- Gymnasieskola eller motsvarande



Den kommun där sjukhuset är beläget har anordnaransvar

Det är den kommun där sjukhuset eller institutionen är beläget som ska anordna sjukhusundervisningen.²⁷ Kommunen kan få statsbidrag för kostnader för sjukhusundervisning för elever inom de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning.²⁸ I det fall eleven är inskriven hos en privat vårdgivare är det viktigt att kommunen där sjukhuset eller institutionen är belägen sluter avtal med den privata vårdgivaren om sjukhusundervisning. Detta för att säkerställa att eleven får sin rätt till undervisning tillgodosedd. Det förekommer att ett sjukhus eller en institution knuten till ett sjukhus är beläget i två eller flera kommuner. Då är det viktigt att kommunerna avtalar om vilken av kommunerna som har ansvar för att anordna sjukhusundervisning, så att det inte finns någon osäkerhet kring vilken kommun som har anordnaransvaret.

Sjukhuslärarna behöver ha kontakt med lärarna på elevernas ordinarie skolor för att kunna anpassa sjukhusundervisningen så att den så långt det är möjligt motsvarar det skolarbete som eleverna annars skulle ha deltagit i. När en elev går över från att få sin undervisning i sin ordinarie skola till att istället få sjukhusundervisning behöver lärarna vid elevens ordinarie skola ge relevant information till de mottagande sjukhuslärarna, som aktivt behöver ta emot och använda sig av informationen. Annars finns risken att viktig information går förlorad. När informationsöverföring sker, eller ska ske, är det viktigt att beakta om uppgifterna omfattas av sekretess eller tystnadsplikt. (Se mer om sekretess på sid. 7).²⁹

Målet med sjukhusundervisning är att eleven efter eller under sjukdomstiden ska kunna återgå till att få undervisning vid sin ordinarie skola. Ett sjukdomstillstånd ska inte behöva leda till att en elev får betydande kunskapsluckor om inte sjukdomstillståndet i sig sätter upp hinder för att delta i sjukhusundervisning. Sjukhusundervisning ska således anordnas när eleven har behov av sådan undervisning för att inte gå miste om kunskaper. En sådan situation kan vara när en elev går miste om undervisning i en omfattning som har betydelse för den fortsatta kunskaps-

²⁷ 24 kap. 19 § skollagen.

²⁸ 1 § 3 punkten förordningen (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet.

²⁹ 23 kap. 2-4 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) och 29 kap. 14 § skollagen.

utvecklingen. En viss tillåten frånvaro förekommer i alla elevers skolgång, vilket inte påverkar elevens inhämtande av kunskaper i någon större utsträckning. Det skolarbete som eleven inte kan delta i vid enstaka sjukhusbesök kan normalt tas igen med hjälp av stöd från läraren i elevens ordinarie skola. I dessa fall får därför sjukhusundervisning anses obehövlig. Det är viktigt att sjukhuslärarna utgår från den enskilda elevens behov.³⁰

När det handlar om särskild undervisning i hemmet så anordnas sådan undervisning av den som är huvudman för den utbildning som eleven annars deltar i.³¹

Sjukhuslärarnas kompetens (råd 2)

Sjukhuslärare ska vara legitimerade lärare. Däremot finns inte något krav på att sjukhusläraren ska vara behörig för vissa skolformer, ämnen eller årskurser.³² På grund av sjukhusundervisningens karaktär kan det dock vara lämpligt att sjukhuslärarna har en specialpedagogisk kompetens. Sjukhuslärarna behöver ha kunskaper om och kompetens för att planera och genomföra en verksamhet som är anpassad till den enskilda elevens behov. Att lärarna har kompetens att kommunicera med, utmana, stimulera och möta både de yngre och de äldre eleverna skapar förutsättningar för en god utbildning. Till lärarkompetensen hör också att kunna samspela och kommunicera med varje elev och dess vårdnadshavare för att sjukhusundervisningen ska bli positiv för eleverna.

Den kommun som har anordnaransvar behöver säkerställa att antalet sjukhuslärare ger en så god bredd av ämneskompetens som möjligt. Det är också viktigt att antalet sjukhuslärare möjliggör en tillräcklig kompetens för undervisning av elever i olika åldrar och skolformer.

Det är angeläget att den kommun som har anordnaransvaret ger sjukhuslärarna sådan kompetensutveckling som behövs för att de på bästa sätt ska kunna utföra sitt arbete. Det är viktigt att dessa kommuner i sitt uppdrag att kompetensutveckla sina lärare i skolväsendet även tar hänsyn till sjukhuslärarna och den kompetens som de behöver för sjukhusundervisningen. Det kan till exempel handla om ämneskunskaper, psykologiska kunskaper eller kunskaper i specialpedagogik för att på ett professionellt sätt kunna bedriva sjukhusundervisning.

Förutsättningar för att bedriva undervisningen (råd 3)

De förutsättningar som finns för att genomföra sjukhusundervisning har betydelse för elevernas utveckling och lärande. Det är viktigt att sjukhusundervisningen utgår från att lärande alltid sker och att omsorg om den enskilda elevens välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande präglar verksamheten.

Det är angeläget att sjukhuslärarna är lyhörda, medvetna, engagerade och kunniga samt har förmåga till flexibilitet och är beredda att förändra och anpassa undervis-

³⁰ Prop. 2014/15:43 sid 41-42.

³¹ 24 kap. 22 § skollagen.

³² 24 kap. 17 § andra stycket skollagen och prop. 2014/15:43 sid 46.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
16 (25)

ningen med hänsyn till elevernas skiftande åldrar, erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Det kan vara en utmaning för sjukhuslärarna att utforma en undervisning som ska vara anpassad för elever i olika åldrar och i olika skolformer. Elevers behov och förutsättningar att tillgodogöra sig sjukhusundervisningen kan variera beroende på om de har behov av somatisk eller psykiatrisk vård. Hur länge elever är inskrivna på sjukhuset eller institutionen kan också påverka utformningen av sjukhusundervisningen. Elever kan ha andra modersmål än svenska. Om det i den kommun som har anordnaransvar finns tillgång till tolkar eller andra personer som ger språkligt stöd, kan det vara en fördel om sjukhusundervisningen har tillgång till dessa personers kompetens.

En annan aspekt för en välfungerande sjukhusundervisning är att det finns gott om böcker och andra lärverktyg som gör lärmiljön stimulerande. Med lärverktyg avses den utrustning och materiel, förutom böcker, som eleverna behöver för att kunna nå målen för utbildningen. Sådana lärverktyg kan även avse alternativa verktyg för lärandet, till exempel talsyntes.³³ Ibland kan verktyget vara en tydlig struktur på arbetsuppgiften och ett tidsschema. Elever i sjukhusundervisning har ofta tillgång till böcker från sin ordinarie skola. När så inte är fallet behöver sjukhusskolan erbjuda eleven läromedel.

Samarbete med elevernas ordinarie skolor (råd 4)

Sjukhusundervisning ingår inte i skolväsendet och sjukhuslärarna sätter inte betyg, utan den uppgiften ligger kvar hos lärarna på elevens ordinarie skola. Det är därför viktigt med ett välfungerande samarbete mellan sjukhuslärarna och lärarna på elevens ordinarie skola. Inget hindrar att sjukhuslärarna lämnar betygsunderlag till lärarna på den ordinarie skolan. När det gäller nationella prov saknas reglering om hur elever i sjukhusundervisning kan eller ska genomföra dessa. Inget hindrar att elever genomför nationella prov i sjukhusundervisningen. Ibland fattar rektorn på elevens ordinarie skola beslut om att eleven undantas från att genomföra provet. Vilken lösning som beslutas beror på elevens situation, vilka prov det handlar om och lokala förutsättningar för att genomföra provet vid sjukhuset eller institutionen.

Det är också viktigt med ett samarbete mellan sjukhuslärarna och lärarna på elevens ordinarie skola i de fall sjukhuslärarna uppmärksammar tecken på att eleven kan komma att behöva extra anpassningar eller särskilt stöd när hon eller han kommer tillbaka till den ordinarie skolan.

Elevernas förmåga samt förutsättningar för att kunna få en kontinuitet i sjukhusundervisningen varierar. Det beror till stor del på elevens hälsotillstånd, men även i hög grad på i vilken utsträckning sjukhuslärarna har möjlighet att arbeta flexibelt och i nära samarbete med vården och elevens ordinarie skola.

³³ Prop.2009/10:165 s. 374.

Det är viktigt att elevens hemkommun har kännedom om vilka elever som får sjukhusundervisning.³⁴ Ansvar för att anordna undervisning för en elev som är inskriven på ett sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus går över från huvudmannen för elevens ordinarie skola, till den kommun där sjukhuset eller institutionen är belägen.³⁵ Det är viktigt att rektorn vid elevens ordinarie skola, liksom huvudmannen för den ordinarie skolan, fortsätter att ta ansvar för elevens skolgång. Rektorn och huvudmannen för den ordinarie skolan behöver därför försäkra sig om att eleven får den utbildning som eleven behöver under den tid hon eller han är inskriven på sjukhuset eller institutionen. Det är viktigt att huvudmannen för elevens ordinarie skola har kontakt med den kommun som har ansvaret för att det anordnas sjukhusundervisning för eleven. Vidare kan det vara lämpligt att rektorn för elevens ordinarie skola utser en lärare för att ha kontakt och samarbeta med de sjukhuslärare som undervisar eleven på sjukhuset eller institutionen. När det är tydligt för sjukhuslärarna vilken lärare på elevens ordinarie skola som är kontaktperson underlättar det samarbetet mellan sjukhusundervisningen och den ordinarie skolan.

För att övergången från sjukhusundervisning till elevens ordinarie skola ska bli så bra som möjligt är det viktigt att det finns dokumentation om elevens sjukhusundervisning. På vilket sätt detta dokumenteras är beroende av de lokala förutsättningarna, men effektiva former för dokumentation underlättar det dagliga arbetet för sjukhuslärarna.

I de fall eleven inte har en ordinarie skola, eller om det är otydligt vilken skola som är elevens ordinarie skola, är det viktigt att den kommun som har anordnaransvaret för sjukhusundervisningen kontaktar elevens hemkommun.

Säkerställa elevernas möjligheter att inhämta kunskap (råd 6, 7 och 8)

Sjukhusundervisningen ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som den enskilda eleven inte kan delta i.³⁶ Sjukhusläraren behöver därför förhålla sig till de läroplaner och kurs- eller ämnesplaner som gäller för den ordinarie undervisning som eleven går miste om.³⁷ Dessutom behöver sjukhusläraren förhålla sig till de övergripande mål som finns i aktuell skolforms läroplan. Dessa mål handlar i stor utsträckning om vilka normer, attityder och förhållningssätt eleverna ska utveckla. Sjukhusläraren behöver även säkerställa att eleven ges möjlighet att inhämta de kunskaper som hon eller han annars går miste om på grund av sjukhusvistelsen. Det är angeläget att sjukhusundervisningen inte begränsas till ett fåtal teoretiska ämnen eller kurser. Det är därför viktigt att sjukhuslärarna strävar efter att ge

³⁴ Med hemkommun avses i skollagen den kommun där eleven är folkbokförd eller stadigvarande vistas, 29 kap. 6 § skollagen.

³⁵ I de fall eleven går i en kommunal skola och sjukhuset är beläget i samma kommun är huvudmannen för elevens hemskola och den kommun som har anordnaransvar för sjukhusundervisningen en och samma.

³⁶ 24 kap. 17 § skollagen.

³⁷ Lgr11, Lgrsär11, Lspec11, Lsam11, Lgy11 och Lgysär13 med tillhörande kurs- och ämnesplaner.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
18 (25)

undervisning också i ämnen som innehåller praktiska moment, såsom slöjd, idrott och hälsa eller gymnasiala yrkesutbildningar.

Sjukhuslärare ska vara legitimerade lärare. Däremot finns det inte något krav på att sjukhusläraren ska vara behörig för vissa skolformer, ämnen eller årskurser.³⁸ Eftersom det vid många sjukhus eller institutioner knutna till sjukhus endast finns ett fåtal sjukhuslärare finns det ingen realistisk möjlighet för några enstaka lärare att kunna ha behörighet för alla ämnen, årskurser och skolformer. Kontakt med elevens lärare på den ordinarie skolan är viktig och kan ge sjukhusläraren stöd i hur undervisningen kan utformas under elevens sjukhusvistelse.

För att säkerställa att alla elever på sjukhuset eller institutionen som behöver undervisning får det, är det viktigt att sjukhusläraren kontinuerligt informerar sig om vilka elever som finns på vårdavdelningarna. Sjukhusundervisning ska inte anordnas om det är obehövligt för elevens inhämtande av kunskaper.³⁹ Det är sjukhusläraren som gör en sådan pedagogisk bedömning av att undervisning är obehövligt, men det kan i vissa fall vara lämpligt att sjukhusläraren rådgör med lärare på elevens ordinarie skola kring bedömningen. Exempel på när undervisning kan vara obehövligt är när en elev vistas på sjukhuset eller institutionen under en mycket kort tid. Det kan också handla om att elevens sjukhusvistelse sammanfaller med ett skollov. Det är lämpligt att sjukhusläraren på ett sakligt och tydligt sätt dokumenterar sin pedagogiska bedömning om att sjukhusundervisning är obehövligt för elevens inhämtande av kunskaper. På vilket sätt detta dokumenteras är beroende av de lokala förutsättningarna, men effektiva former för dokumentation underlättar det dagliga arbetet för sjukhuslärarna.

Sjukhusläraren gör en *pedagogisk* bedömning dels om sjukhusundervisning är obehövligt, dels om vilken undervisning eleven kan tillgodogöra sig. Läkaren gör en *medicinsk* bedömning av om elevens medicinska tillstånd tillåter undervisning. Sjukhusundervisning får nekas en elev endast om elevens medicinska tillstånd är sådant att det är uppenbart olämpligt att eleven får sjukhusundervisning.⁴⁰ Det kan till exempel handla om en elev som är i ett psykotiskt tillstånd. Det är därför viktigt att sjukhusläraren och läkaren har en dialog om elevens möjligheter att delta i sjukhusundervisning, såväl avseende undervisningens omfattning, innehåll som arbetsformer.

³⁸ 24 kap. 17 § andra stycket skollagen och prop. 2014/15:43 sid. 46.

³⁹ 24 kap. 17 § skollagen.

⁴⁰ 24 kap. 18 § skollagen och prop. 2009/10:165 sid. 883.

3 Utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem för barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knutet till ett sjukhus

AKTUELLA BESTÄMMELSER

De allmänna råden om utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem utgår från bestämmelser i skollagen.⁴¹

ALLMÄNNA RÅD

Det landsting eller motsvarande som har anordnaransvar bör säkerställa att den pedagogiska personalen

1. har förutsättningar att bedriva utbildningen så att den stimulerar barns och elevers utveckling och lärande.

Den pedagogiska personalen bör utforma utbildningen så att den

2. främjar leken och kreativiteten samt tar till vara och stärker barns och elevers intresse för att lära, samt
3. förbereder barn och elever för fortsatt utbildning.

KOMMENTARER

Förutsättningar för att bedriva utbildningen (råd 1)

Anordnaransvar

Barn eller elever som annars skulle delta i utbildning i

- Förskola
- Förskoleklass
- Fritidshem

Det landsting eller motsvarande där sjukhuset är beläget har anordnaransvar

Det är huvudmannen för sjukhuset eller institutionen som ska svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskolan, förskoleklassen eller fritidshemmet.⁴² Det innebär att det lands-

⁴¹ 24 kap. 16 § skollagen.

⁴² 24 kap. 16 § skollagen.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
20 (25)

ting eller motsvarande där sjukhuset eller institutionen är beläget är ansvarig för sådan utbildning. Det kan också innebära att en privat vårdgivare är ansvarig för att anordna utbildningen.

Så långt det är möjligt motsvara

Barn och elever som vårdas på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus ska få tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.⁴³ De förutsättningar som finns för att genomföra utbildning som så långt det är möjligt motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem, har betydelse för barns och elevers utveckling och lärande. Det är viktigt att utbildningen utgår ifrån att lärande alltid sker och att omsorg om det enskilda barnets eller elevens välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande präglar verksamheten.

Det är angeläget att den pedagogiska personalen är lyhörd, medveten, engagerad och kunnig. Det är också viktigt att de har förmåga till flexibilitet och är beredda att förändra och anpassa utbildningen med hänsyn till barns och elevers skiftande åldrar, erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Det kan vara en utmaning för den pedagogiska personalen att utforma en utbildning anpassad för barn och elever i olika åldrar och i olika skolformer och fritidshem. Yngre och äldre barn och elever kan ha så pass olika behov att det kan finnas skäl att ge dem utbildning i olika lokaler eller vid olika tidpunkter.

Barns och elevers behov och förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen kan variera beroende på om de har behov av somatisk eller psykiatrisk vård. Hur länge barn och elever är inskrivna på sjukhuset eller institutionen kan också påverka utformningen av utbildningen. Barn och elever kan ha andra modersmål än svenska. Om det i det landsting eller motsvarande som har anordnaransvar finns tillgång till tolkar eller andra personer som ger språkligt stöd, kan det vara en fördel om utbildningen har tillgång till dessa personers kompetens.

Utveckling och lärande är ömsesidigt beroende av varandra och bestäms av hur barn och elever blir bemötta, att de är trygga och känner tillit till omgivningen. Omsorg, utveckling och lärande innebär att se till hela barnet eller eleven och dess behov. En annan aspekt för en välfungerande utbildning är att det finns gott om material och redskap som inbjuder till att undersöka, utforska och leka samt kan användas på många olika sätt.

Den pedagogiska personalens kompetens och kompetensutveckling

När det gäller förskolan visar forskning att personalens utbildning och kompetens har störst betydelse för kvaliteten i förskolan.⁴⁴ Det är rimligt att anta att detsamma gäller för utbildning på sjukhus eller institution knuten till ett sjukhus som så långt det är möjligt motsvarar förskola, förskoleklass eller fritidshem. Det finns inte reglerat i skollagen vilken utbildning den pedagogiska personalen i den här verksam-

⁴³ 24 kap. 16 § skollagen.

⁴⁴ *Förskolan – arena för barns lärande*, Sheridan S., Pramling Samuelsson I, 2010 och Persson S., *En likvärdig förskola för alla barn. Innebörder och indikatorer*, 2015.

heten ska ha. För att skapa möjlighet att bedriva en utbildning av god kvalitet är det dock en fördel att den pedagogiska personalen har en utbildning som är inriktad mot pedagogiskt arbete med barn och elever i de aktuella åldrarna. Den pedagogiska personalen behöver ha kunskaper om och kompetens för att planera och genomföra en utbildning som är anpassad till det enskilda barnets eller elevens behov. Att den pedagogiska personalen har kompetens att kommunicera med, utmana, stimulera och möta både de yngre och de äldre barnen och eleverna skapar förutsättningar för en god utbildning. Till kompetensen hör också att kunna samspela och kommunicera med varje barn och elev samt dess vårdnadshavare för att utbildningen ska bli positiv för barnen och eleverna. På grund av utbildningens karaktär kan det vidare vara lämpligt att den pedagogiska personalen har en specialpedagogisk kompetens.

Det är angeläget att det landsting eller motsvarande som har anordnaransvaret ger den pedagogiska personalen sådan kompetensutveckling som behövs för att de på bästa sätt ska kunna utföra sitt arbete. Det är viktigt att landsting eller motsvarande med anordnaransvar har ett samarbete med den kommun där sjukhuset eller institutionen är beläget. Landstinget eller motsvarande kan därigenom möjliggöra för den pedagogiska personalen att ta del av den kompetensutveckling som kommunen erbjuder sin personal inom förskola, förskoleklass eller fritidshem. För att den pedagogiska personalen på ett professionellt sätt ska kunna genomföra en utbildning av god kvalitet kan det vara värdefullt med kompetensutveckling, till exempel om aktuell forskning inom pedagogik, psykologi eller specialpedagogik

Utbildningens utformning (råd 2 och 3)

Leken är viktig för barns utveckling och lärande.⁴⁵ Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper.⁴⁶ Barn behöver och måste få leka. Det är viktigt att den pedagogiska personalen utmanar och stimulerar såväl de yngre som de äldre barnens och elevernas lek, kreativitet och intresse för att lära. Den pedagogiska personalen har en betydelsefull roll i allt slags lekande, som inspiratörer, som vidareutvecklare och som deltagare. Leken ges möjlighet att utvecklas när barn och elever känner att den pedagogiska personalen är engagerad och intresserad, när de följer lekens förlopp och när de bidrar med material, uppslag och idéer för att utvidga den. En del barn eller elever kan ha svårt att leka. Det krävs då aktiva pedagogiska insatser för att utveckla dessa barns och elevers lekförmåga.

Förskolan ska lägga grunden för ett fortsatt lärande och undervisningen i förskoleklass och fritidshem ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.⁴⁷ Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för såväl

⁴⁵ Avsnitt 1 Lpfö98.

⁴⁶ Avsnitt 1 Lgr11. Motsvarande skrivning finns också i läroplanerna för övriga obligatoriska skolformer.

⁴⁷ Avsnitt 1 Lpfö98 och avsnitt 1 Lgr11. Motsvarande skrivning finns också i läroplanerna för övriga obligatoriska skolformer.

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
22 (25)

förskolans som skolans och fritidshemmets verksamhet.⁴⁸ Eftersom utbildningen på sjukhuset eller institutionen så långt det är möjligt ska motsvara utbildning i förskola, förskoleklass eller fritidshem är det viktigt att utforskande, nyfikenhet och lust att lära utgör grunden för utbildningen. De aktuella läroplaner som är vägledande för utbildningen anger ett tydligt kunskapsuppdrag, där det betonas att kunskap inte är ett entydigt begrepp. Kunskap kommer till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra.⁴⁹ Det är viktigt att den pedagogiska personalen inriktar utbildningen mot kunskapsuppdraget, det vill säga mot barnens och elevernas utveckling och lärande.

⁴⁸ Avsnitt 2.2 Lpfö98 och avsnitt 2.2 Lgr11. Motsvarande skrivning finns också i läroplanerna för övriga obligatoriska skolformer.

⁴⁹ Avsnitt 1 Lpfö98 och avsnitt 1 Lgr11. Motsvarande skrivning finns också i läroplanerna för övriga obligatoriska skolformer.

Referenser

Lagar

Skollagen (2010:800)

Hälso- och sjukvårdslag (1982:763)

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Patientsäkerhetslagen (2010:659)

Lag (2013:852) om registerkontroll av personer som ska arbeta med barn

Förordningar

Förordning (1991:931) om statsbidrag till särskilda insatser på skolområdet

Förarbeten

Prop. 2009/10:165 *Den nya skollagen - för kunskap, valfrihet och trygghet*

Prop. 2014/15:43 *Utbildning för elever i samhällsvård och på sjukhus*

SOU 2012:76 *Utbildning för elever i samhällsvård och fjärr- och distansundervisning*

SOU 2015:45 *Statsbidrag för ökad kvalitet*

Övrigt

Persson S., *En likvärdig förskola för alla barn. Innebörder och indikatorer.*, 2015

Sheridan S., Pramling Samuelsson I, *Förskolan – arena för barns lärande*, 2010

Socialstyrelsen och Skolverket, *Vägledning för elevhälsan*, 2014

2016-03-31
Dnr 2015:1375
REMISSVERSION 31 MARS – 29 APRIL 2016
24 (25)

Bilaga 1: De aktuella bestämmelserna i sin helhet

De allmänna råden utgår från följande bestämmelser

Skollagen (2010:800)

1 kap. 5 § Utformningen av utbildningen

Utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

Var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling.

Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

1 kap. 10 § Särskild hänsyn till barnets bästa

I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år.

Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

2 kap. 35 § Lokaler och utrustning

För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

6 kap. 7 § Skyldighet att förebygga och förhindra kränkande behandling

Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

24 kap. 16 § Utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskolan, förskoleklassen eller fritidshemmet

Om ett barn vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus, ska huvudmannen för institutionen svara för att barnet får tillfälle att delta i utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den som erbjuds i förskola, förskoleklass eller fritidshem.

24 kap. 17 § Undervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisning i de obligatoriska skolformerna och gymnasieutbildning

För sådana elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som på grund av sjukdom eller liknande skäl inte kan delta i vanligt skolarbete och som vårdas på sjukhus eller en institution som är knuten till ett sjukhus ska särskild undervisning anordnas på sjukhuset eller institutionen, om det inte är obehövt för elevens inhämtande av kunskaper. Sådan undervisning ska så långt det är möjligt motsvara den undervisning som eleven inte kan delta i.

Endast den som har legitimation som lärare får bedriva sådan undervisning som avses i första stycket.

24 kap. 18 § Om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder

Särskild undervisning enligt 17 § ska inte ges en elev om den läkare som ansvarar för elevens vård avråder från det.

24 kap. 19 § Kommun som anordnar särskild undervisning vid sjukhus

Särskild undervisning enligt 17 § anordnas av den kommun där institutionen är belägen. Sådan undervisning ska stå öppen även för dem som fullgör skolplikt utanför skolväsendet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad som ska gälla i stället för första stycket i de fall där institutionen är belägen i två eller flera kommuner.